

Богдана Н. Кољевић Грифит¹
Институт за политичке студије
Београд (Србија)

327::911.3(470)"20"

323(470)"20"

Уводник

Примљен 20/03/2023

Прихваћен 20/03/2023

doi: [10.5937/socpreg57-43513](https://doi.org/10.5937/socpreg57-43513)

РЕИНТЕРПРЕТАЦИЈА РУСИЈЕ У СВЕТЛУ НОВЕ СВЕТСКЕ КРИЗЕ

Без и најмање дилеме, *Социолошки њреїлег* већ дуже време пажљиво негује најбољу научну традицију социолошког, али и интердисциплинарног, разматрања савремених и најактуелнијих тема које се, у исти мах, појављују и као највећи истраживачки изазови. У том светлу, с обзиром на не само рат у Украјини већ, најпре, на далекосежне тектонске промене на светском нивоу, потреба за тематским блоком под насловом *Реинтерпретација Русије у светлу нове светске кризе* испоставила се као сасвим природна и логична – чак и као својеврсни *sine qua non* за разумевање новонастале стварности на светском нивоу. Јер, наиме, трансформације о којима је реч вишеструко се манифестују као *їромена еїоха* (Koljević Grifit, 2021), тј. као „крај америчког века“ (Hofbauer, 2023) и прелазак у еру мултиполарности. Штавише, већ је сасвим транспарентно како ова транзиција није, нити ће бити, сасвим мирна, те како је реч о структуралним турбуленцијама које ће изнедрити не само нову геополитичку мапу света са новим центрима моћи већ и нове нормативне обрасце и, вероватно, сасвим нове облике друштвеног функционисања.

Ово је основни разлог због чега је примарни фокус овог темата на питању *реинтерпретације Русије*. Или, још прецизније, није реч тек о томе да се постави објективно питање о томе када је светска политичка и друштвена криза заправо почела и шта су њени основни узроци, нити пак, следеће, да се размотре размере антируске хистерије Запада која је условила бројне „реинтерпретације“. Оба ова аспекта су, разуме се, врло важна и представљају саставни део појединачних истраживања која су овде презентована. Али, као најрелевантније од свега, питање *реинтерпретације Русије* појављује се, прво, као питање њене *самоинтерпретације*, тј. њеног специфичног израстања као нове светске силе која ће у великој мери обележити 21. век. Ова посебност огледа се, најпре, у стремљењу да се успостави другачији политички, економски и друштвени систем на светском нивоу, чија је основна водиља идеја равноправности држава и народа. Штавише, реч је о концепцији у чијем средишту је противљење свакој врсти политике интервенционизма, што је била фундаментална карактеристика теорије и праксе Запада у протекле три деценије (Koljević Grifit, 2021).

¹ bogdana.koljevic@ips.ac.rs

Исто тако, то значи успостављање сасвим другачије политике од политике неоколонијализма и неототалитаризма. Паралелно, систем вредности који Русија настоји да афирмише утемељен је на идејама слободе и правде, као и поштовања различитости и посебности наспрам глобализоване униформности коју је систематски промовисао неолиберализам и постмодернизам. У том светлу, незаобилазне одреднице новог система у настајању свакако су суверенизам и плурализам, као појмови који се узајамно прожимају и повратно афирмишу – а последично упућују и на изградњу „политике народа“ као истинске демократије.

У мери у којој савремени Запад – и чак посебно Европска унија – све више продубљује разлику између „цивилизованих“ народа и држава и „осталих“ – који се *eo ipso* испостављају као „варвари“ – *самоинтерпретација Русије* све се упечатљивије појављује и као њена *реална реинтерпретација*. Ово значи да – као што је управо упечатљиво показао пример рата у Украјини – све већи део *незайадној*, а то значи и *већинској светли*, одбија да учествује у хијерархијским поделама и историјском ревизионизму који је постао конститутивни део западног медијског, јавног али, неретко, и академског дискурса. Штавише, *већински светли* тако израћа као носилац, тј. *субјект* сопственог развоја и изнова откривене просвећености, тј. „служећи се сопственим разумом“ полази управо од симболичке, метафоричке али и фактичке *реинтерпретације Русије*. Тако се, дакле, ово питање испоставило као суштинско за опстанак, али и достојанство, већег дела човечанства које сада покушава да реafirмише *crino* у *crisis*, тј. добро познати увид како из сваке кризе расте оно *сиасоносно*. И управо у томе препознаје незаменљиву улогу Русије у обликовању савремених процеса.

Паралелно, све ово показује како је реч не тек о једној кризи већ о *светској кризи par excellence* у којој су улози највећи могући јер је, у најбитнијем, реч о питању *ионовној рођења иолиитике* као такве, управо на основама античког *polis*-а чије средиште је *agora* а њена срж слободно расправљање једнаких. Зато је, дакле, савремена ситуација бескрајно сложенија од једног „регионалног конфликта“ или чак става како се ради о прокси рату између Русије и Запада. Јер, у темељном смислу, цео свет је претворен у нову верзију хегеловске дијалектике „господара“ и „роба“, а Русија се појављује као та сила која, најпре, брани *йраво на слободу*. Или, пре свега, на *иолиитички субјективитет*.

Следећи управо назначене принципе и овај тематски блок *Социолошкој йре-йледа* полази од *начела демократиичности* и става како је неопходна расправа и сучељавање различитих мишљења. Стога текстови у овом броју образлажу сасвим опречне позиције, али полазећи од разумевања да *logos*-а не може бити без *dia-logos*-а. Истовремено, реч је о чланцима који теми приступају из разнородних углова у широком распону од политиколошких и социолошких, па све до филозофских и историјских разматрања. Истовремено, текстови су и тематски различити те реферирају на дивергентне аспекте реинтерпретације Русије у светлу нове светске кризе. Тако се нпр. анализира вишеслојна криза Запада, рат у Украјини и отпор Русије као пример парадигматичних промена света, тј. као пример новог геополитичког и „просторног поретка“ (Perišić, Thomann). У исти мах, у историјско-филозофском кључу разматра се и питање *Русије* и *Зайада* као појмовних опозиција (Lvov) док се из перспективе студије конфликта анализирају „не-реалистични“ елементи у сукобу

Русије и „колективног Запада“ (Sunami). Исто тако, рефлектује се питање наметнутих промена политичких система полазећи од Хантингтонове парадигме (Vujvid-Kurek, Susolia), а рату у Украјини се, са друге стране, приступа и из перспективе продуженог последичног ефекта који је уследио као резултат НАТО интервенције против Србије. Најзад, чланци темата разматрају и питања „нове политичке Перестројке“ (Lukić), и укључују и сасвим специфичне анализе као што су осврти на реторичка својства говора руског председника Путина у току специјалне операције у Украјини (Stanojević, Mirkov) и питање ризика злоупотребе вештачке интелигенције, тј. нових изазова за психолошку безбедност у Русији (Pashentsev, Blekanov, Chernobrivchenko).

Разуме се, уз сва ова разматрања, питање *реинтерпретације Русије*, посебно у светлу нове *свејске кризе*, ни најмање није исцрпљено. Напротив, замисао је била да овај темат послужи као предлојак за још шири дијалог на домаћој и међународној сцени, тј. да подстакне даља истраживања у свим друштвеним наукама. Најзад, али никако и најмање важно, основна идеја била је да се упути на релевантност назначене теме и тако целој академској заједници скрене пажњу на чињеницу да је њен кључни задатак анализа највећих савремених изазова.

REINTERPRETATION OF RUSSIA IN THE LIGHT OF THE NEW WORLD CRISIS

(Translation *In Extenso*)

Without the slightest dilemma, for a long time the *Sociološki pregled / Sociological Review* has carefully nurtured the best scholarly tradition of the sociological, as well as interdisciplinary consideration of the modern and most current topics that simultaneously appear as the greatest researching challenges. In that light, having in mind not only the war in Ukraine but, first of all, the long-reaching tectonic changes at the global level, the need for a special thematic section entitled *Reinterpretation of Russia in the light of the new world crisis* has transpired as quite natural and logical – even as specific *sine qua non* for understanding the newly-created reality in worldwide terms. Namely, the transformations in question are multiply manifested as the *change of epochs* (Koljević Griffith, 2021), i.e., as the “end of the American century” (Hofbauer, 2023) and transition to the new era of multipolarity. What is more, it is already transparent that this transition is not and will not be completely peaceful and, since it is about the structural turbulences that will give rise not only to the new geopolitical map of the world, with new centres of power, but also new normative patterns and, most likely, completely new forms of social functioning.

This is the main reason why the primary focus of this thematic section is on the issue of *reinterpreting Russia*. More precisely, it is not about posing an objective question about when the world political and social crisis actually began and what its main causes are, nor, subsequently, about considering the extent of anti-Russian hysteria of the West, which led to numerous “reinterpretations”. Both these aspects are, naturally, very important and constitute integral part of individual research studies presented here. Yet, as the most relevant of all, the issue of *reinterpreting Russia* appears first as an issue of its *self-interpretation*, i.e., its specific rise to the status of a new world power that will largely mark the 21st century. This specific feature is reflected primarily in the striving to establish a different political, economic and social system at the global level, whose main guiding idea is equality of the countries and nations. Moreover, it is the concept centred on opposing any type of political interventionism, which has been the fundamental characteristic of the theory and practice of the West in the past three decades (Koljević Griffith, 2021). Additionally, it also means

¹ bogdana.koljevic@ips.ac.rs

establishing completely different politics from the politics of neocolonialism and neototalitarianism. At the same time, the value system that Russia is striving to affirm is founded on the ideas of freedom and justice, as well as respect for differences and peculiarities as opposed to global uniformity systematically promoted by neoliberalism and postmodernism. In that light, the inevitable determinants of the emerging new system are definitely sovereignty and pluralism as mutually permeating and affirming concepts – consequently also pointing to the building of the “politics of the people” as true democracy.

To an extent in which today’s West – and even the European Union in particular – further deepen the difference between the “civilized” nations and states and “the others”, *eo ipso* turning out to be “barbarians” – *the self-interpretation of Russia* appears in a more and more pronounced manner as its *real reinterpretation*. It means that – as it has been manifestly shown by the example of the war in Ukraine – the increasingly larger part of the *non-Western*, or *majority world*, refuses to participate in hierarchical divisions and historical revisionism that has become constituent part of the Western media, public and often academic discourse. Furthermore, the *majority world* thus surfaces as the bearer, i.e., the *subject* of its own development and rediscovered enlightenment, i.e., “by using its own sense”, it starts from the very symbolic, metaphorical, as well as factual *reinterpretation of Russia*. Therefore, this issue transpires to be essential for the survival, as well as dignity, of the larger part of humanity that is currently trying to reaffirm *crino* in *crisis*, i.e., a well-known insight that each crisis bears something *that is lifesaving*. It is exactly in this that the irreplaceable role of Russia is recognized in the shaping of modern processes.

Concurrently, all this shows that it is not only a crisis, but also a *world crisis par excellence*, with the highest possible stakes because, most importantly, it is the matter of *rebirth of politics* as such, exactly on the foundations of the ancient *polis* whose centre is *agora* and whose essence is a free discussion by the equals. Therefore, that is why today’s situation is infinitely more complex than a mere “regional conflict” or even an attitude that it is a proxy war between Russia and the West. In essential terms, the entire world has been converted into a new version of the Hegelian dialectics of the “master” and the “slave”, while Russia appears as the power that, first of all, defends the *right to freedom*, or, above all, to *political subjectivity*.

Following the above-listed principles, this special thematic section of the *Sociološki pregled / Sociological Review* starts from the *principle of democracy* and the attitude that it is necessary to discuss and confront different opinions. Accordingly, the texts in this edition justify completely opposite positions, but starting from the understanding that there is no *logos* without *dia-logos*. At the same time, these are articles that approach the topic from various viewpoints, in a wide range from political science and sociological considerations, through to philosophical and historical considerations. The texts are also thematically different, thus referring to divergent aspects of the reinterpretation of Russia in the light of the new world crisis. For instance, the analysis includes the multi-layered crisis of the West, the war in Ukraine and Russia’s resistance as an example of paradigmatic changes in the world, i.e., an example of the new geopolitical and “spatial order” (Perišić, Thomann). At the same time, in the historical-philosophical terms the question is considered of *Russia* and the *West* as conceptual oppositions (Lvov), while from the perspective of the conflict study, “non-realistic” elements are analyzed in the conflict between Russia and the “collective West”

(Sunami). Moreover, the question of imposed changes of the political systems is discussed, starting from Huntington's paradigm (Bujvid-Kurek, Susolia), while the war in Ukraine is, on the other hand, also approached from the perspective of the prolonged, consequential effect that ensued as a result of NATO's intervention against Serbia. Finally, the articles in the thematic edition also consider the matters of the "new political Perestroika" (Lukić) and include quite specific analyses, such as the reviews of the rhetoric characteristics of the speeches of Russian President Putin during the special operation in Ukraine (Stanojević, Mirkov) and the matter of risk of the use of artificial intelligence, i.e., new challenges to the psychological security in Russia (Pashentsev, Blekanov, Chernobrivchenko).

It goes without saying that, with all these considerations, the issue of *reinterpreting Russia*, particularly *in the light of the new world crisis*, has not been exhausted in the least. On the contrary, the idea was for this thematic edition to serve as a template for an even broader dialogue at the national and international level, i.e., to encourage further research in all social sciences. Last, but not least, the main idea was to point to the relevance of the analyzed topic and to direct the attention of the entire academic community to the fact that its key task is to analyze the greatest modern challenges.

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Koljević, B. (2021). *The change of epochs and the West at the crossroads*. Beograd: Catena mundi, Institut za političke studije
- Koljević, B. (2022). After American Exceptionalism: 21st century "Thucydides trap". *Sociološki pregled*, vol. 56(1), 3–23. doi: [10.5937/socpreg56-36680](https://doi.org/10.5937/socpreg56-36680)
- Hofbauer, H. (2023). *Image of enemy Russia – the history of a demonization*. Beograd: Albatros plus. [In Serbian]